

AB „ORLEN LIETUVA“

PATVIRTINTA

Kokybės, aplinkosaugos ir saugos
darbe direktoriaus

2026 m. liepos 01 d.

įsakymu Nr. TV1(1.2-1)-2026-0288

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA BDS-3 „NUOLATINĖS PATEKIMO Į DARBO VIETAS AUKŠTYJE PRIEMONĖS“

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Instrukcijos paskirtis ir taikymas

1. AB „ORLEN Lietuva“ (toliau – Bendrovė) darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-3 „Nuolatinės patekimo į darbo vietas aukštyje priemonės“ (toliau – Instrukcija) paskirtis – nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau – DSS) reikalavimus patekimo į darbo vietas aukštyje priemonių naudojimui ir priežiūrai Bendrovėje.

2. Instrukcija taikoma Bendrovės darbuotojams ir kai tai numatyta tarp rangovo ar kitos sutarties šalies (toliau – Rangovas) bei Bendrovės sudarytoje rangos (ar kitoje) sutartyje – Rangovo darbuotojams, naudojantiems patekimo į darbo vietas aukštyje priemonės Bendrovėje.

II SKYRIUS NUORODOS

3. Instrukcija parengta atsižvelgiant į šių aktualios redakcijos standartų nuostatas:

3.1. LST EN ISO 14122-1 Mašinų sauga. Nuolatinės priėjimo prie mašinų priemonės. 1 dalis. Priėjimo tarp dviejų lygių fiksuotų priemonių parinkimas;

3.2. LST EN ISO 14122-2 Mašinų sauga. Nuolatinės priėjimo prie mašinų priemonės. 2 dalis. Darbinės platformos ir perėjimo takai;

3.3. LST EN ISO 14122-3 Mašinų sauga. Nuolatinės priėjimo prie mašinų priemonės. 3 dalis. Laiptai, laiptinės kopėčios ir turėklai;

3.4. LST EN ISO 14122-4 Mašinų sauga. Nuolatinės priėjimo prie mašinų priemonės. 4 dalis. Stacionariosios kopėčios;

3.5. ORLEN S.A. standartas S4 T1. Darbinės platformos ir praėjimo takai.

III SKYRIUS SAVOKOS IR APIBRĖŽTYS

4. Šioje Instrukcijoje vartojami terminai ir apibrėžtys:

Įrenginys – bet kuris įrengimas, aparatas, vamzdynas ir pan.

Nuolatinės patekimo į darbo vietas aukštyje priemonės – darbinės platformos (įrenginių aptarnavimo aikštelės), perėjimo takai, laiptai, laiptinės kopėčios, laiptų aikštelės, turėklai, stacionariosios kopėčios.

Apsauginis turėklas – įtaisas, apsaugantis nuo atsitiktinio kritimo ar atsitiktinio priėjimo prie pavojingos zonos, kuris gali būti įrengtas laiptuose, laiptinėse kopėčiose ar aikštelėse, platformose ir perėjimo takuose.

Darbinė platforma – horizontalus plokštumos paviršius, naudojamas darbui, techninei priežiūrai, patikrai, remontui atlikti, mėginiams imti ir kitiems darbo procesams, susijusiems su įrenginiu.

Perėjimo takas – horizontalus arba nuožulnus paviršius, naudojamas pereiti iš vieno taško į kitą.

Praeigos aukštis – mažiausias vertikalus atstumas, neturintis virš nuolydžio linijos jokių kliūčių (tokių kaip sijos, vamzdynai ir pan.).

Laiptai – tvirtinamoji prieigos priemonė su nuolydžio kampu nuo 20 iki 45°, kurios horizontalieji elementai yra pakopos.

Grindjuostė – standi laiptų aikštelės arba platformos krašto grindų klojinio vertikali plokštė, neleidžianti daiktams nukristi nuo grindų klojinio lygio.

Laiptinės kopėčios – tvirtinamoji prieigos priemonė su nuolydžio kampu nuo 45° iki 75°, kurios horizontalieji elementai yra pakopos.

Stacionariosios kopėčios – tvirtinamoji prieigos priemonė su nuolydžio kampu nuo 75° iki 90°, kurios horizontalieji elementai yra skersiniai.

Apsauginis narvelis – stacionariųjų kopėčių elementas, naudojamas apsaugoti darbuotojus nuo kritimo.

IV SKYRIUS PAREIGOS

5. Padalinio vadovas privalo:

5.1. Vykdyti nuolatinį patekimo į darbo vietas aukštyje priemonių apžiūras, kad šios priemonės nuolat būtų tvarkingos ir saugios naudojimui bei užtikrinti, kad tokias apžiūras vykdytų jam pavaldūs darbuotojai ir pastebėtus gedimus bei neatitikimus užregistruotų Pranešimų apie pavojingas vietas kompiuterinėje programoje ir TP Shell programos skyriuje „GEDIMAI“ vadovaujantis Įrengimų aptarnavimo aikštelių priežiūros ir remonto taisyklių reikalavimais;

5.2. Užtikrinti, kad jų padaliniuose būtų nuolat identifikuojamos nenaudojamos ir (ar) pažeistos nuolatinės patekimo į darbo vietas aukštyje priemonės, atitinkamai organizuojant jų paženklinimą bei blokavimą vadovaujantis Instrukcijos 38 punkto reikalavimais.

6. Darbuotojas privalo:

6.1. Naudojantis nuolatinėmis patekimo į darbo vietas aukštyje priemonėmis įsitikinti, kad šios priemonės yra tvarkingos ir saugios naudojimui;

6.2. Vykdyti nuolatinį patekimo į darbo vietas aukštyje priemonių apžiūras ir apie pastebėtus gedimus bei neatitikimus informuoti padalinio vadovą ir juos užregistruoti Pranešimų apie pavojingas vietas kompiuterinėje programoje bei TP Shell programos skyriuje „GEDIMAI“ vadovaujantis Įrengimų aptarnavimo aikštelių priežiūros ir remonto taisyklių reikalavimais.

7. Įrengimų priežiūros ir remonto padalinio mechanikos inžinieriai privalo vykdyti nuolatinį patekimo į darbo vietas aukštyje priemonių apžiūras ir organizuoti nustatytų gedimų bei neatitikimų pašalinimą vadovaujantis Įrengimų aptarnavimo aikštelių priežiūros ir remonto taisyklių reikalavimais.

8. Rangovo darbuotojai privalo prieš naudojantis nuolatinėmis patekimo į darbo vietas aukštyje priemonėmis įsitikinti, kad šios priemonės yra tvarkingos ir saugios naudojimui, informuoti atitinkamo Bendrovės padalinio vadovą apie pastebėtus gedimus ir neatitikimus bei juos užregistruoti Pranešimų apie pavojingas vietas kompiuterinėje programoje.

V SKYRIUS PAGRINDINIAI GALIMI PAVOJAI

9. Pagrindiniai pavojai, naudojant patekimo į darbo vietas aukštyje priemones yra:

9.1. Raumenų ir kaulų sistemos perkrovos, pvz., lipant vertikaliomis kopėčiomis;

9.2. Kritimo iš aukščio, pvz., nuo kopėčių, laiptų ar platformos;

9.3. Daiktų kritimo iš aukščio;

9.4. Užkliuvimo, paslydimo ir parkritimo ant paviršiaus.

VI SKYRIUS REIKALAVIMAI DARBINĖMS PLATFORMOMS IR PERĖJIMO TAKAMS

10. Jeigu nėra išskirtinių aplinkybių, mažiausias laisvasis aukštis virš darbinės platformos ir perėjimo takų turi būti 2100 mm.

11. Jeigu perėjimo taką kerta kliūtis (pvz., vamzdynas), mažiausiąjį laisvąjį aukštį galima sumažinti iki ne mažiau kaip 1900 mm. Tokios vietos turi būti paženklintos įspėjamaisiais ženklais.

12. Perėjimo tako plotis turi būti ne mažesnis kaip 800 mm. Kai perėjimo takas paprastai naudojamas tuo pat metu pereiti arba apsilenkti keliems darbuotojams, tai plotį reikia padidinti iki 1000 mm.

13. Apsauginius turėklus reikia įrengti, jeigu yra rizika nukristi nuo perėjimo takų ar darbinių platformų iš 500 mm ar didesnio aukščio. Apsauginiai turėklai taip pat reikalingi tose vietose, kur yra įkritimo ar pargriuvimo rizika.

14. Grindų klojiniai turi būti pagaminti taip, kad nei purvas, sniegas, ledas ir pan., nei kitos medžiagos negalėtų kauptis. Tam reikia naudoti vandeniui pralaidžius grindų klojinius, pvz., iš grotelių ar šaltai štampuotų lentjuosčių. Jeigu tai nėra įmanoma ir vandeniui pralaidūs grindų klojiniai nenaudojami, tai ten, kur būtina, reikia įrengti įrenginius susikaupusioms medžiagoms pašalinti.

15. Kad išvengtų užkliuvimo pavojaus, didžiausias aukščio skirtumas tarp gretimų grindų klojinių paviršių neturi viršyti 4 mm.

16. Darbinių platformų ir perėjimo takų grindų klojiniai turi turėti tik tokius tarpus, kad negalėtų iškristi 35 mm skersmens sviedinukas. Grindų klojiniai virš tos vietos, kur žmonės dirba, o ne atsitiktinai praeina, turi turėti tik tokius tarpus, kad negalėtų iškristi 20 mm skersmens sviedinukas, nebent tokia pati sauga garantuojama kitomis atitinkamomis priemonėmis.

17. Tais atvejais, kai įvertinus riziką daroma išvada, kad pavojai, kuriuos sukelia daiktų arba kitų medžiagų kritimas arba iškritimas per grindų klojinius yra svarbesnis negu paslydimo, kritimo ir kt. pavojai, tai grindų klojinys neturi turėti jokių tarpų.

18. Tarp grindų klojinių kraštų ir kitų gretimų konstrukcijos elementų bei angų kraštų, besiderinančių su elementais įrengtais angose, pvz., vamzdžiais, surinktuvais ar atramomis, būtina grindjuostė, jeigu atstumas tarp grindų klojinio ir elemento yra didesnis kaip 30 mm.

19. Jeigu grindų klojinys pagamintas iš nuimamų elementų, pvz., kai reikia atlikti įrangos, sumontuotos žemiau grindų klojinio, priežiūrą:

19.1. nuimami elementai turi būti patikimai pritvirtinti ir apsaugoti nuo bet kokio pavojingo šių elementų judėjimo, pvz., naudojant tvirtinamuosius elementus;

19.2. tvirtinamuosius elementus turi būti įmanoma apžiūrėti, kad būtų galima pastebėti koroziją, pavojingą atsileidimą arba sąvaržų padėties pokyčius;

19.3. vietos, kuriose yra nuimti grindų klojinio elementai, turi būti nedelsiant aptveriamos tvirtais apsauginiais aptvėrimais.

VII SKYRIUS

REIKALAVIMAI LAIPTAMS, LAIPTINĖS KOPĖČIOMS IR TURĖKLAMS

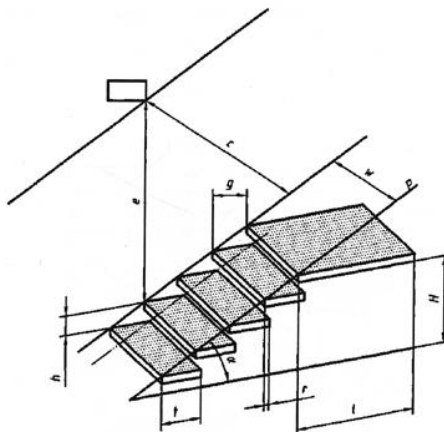
20. Laiptams taikomi šie saugos reikalavimai:

20.1. Laiptų pakopos plotis (g) ir pakopos aukštis (h) (žr. 1 pav.) turi atitikti lygtį:

$$600 \leq g + 2h \leq 660 \text{ (matmenys mm)}$$

20.2. Pakopos užlaida (r) turi būti $\geq 10\text{mm}$ ir turi būti viename lygyje su aikštelėmis ir grindimis (žr. 1 pav.).

20.3. Viršutinė pakopa turi būti lygi su laiptų aikštele.



1 pav. Laiptų ir laiptinių kopėčių dalys

H - lipimo aukštis, laiptų aukštis;
g - postūmis;
e - praeigos aukštis;
h - pakopos aukštis;
l - laiptų aikštelės ilgis;
r - užlaida;
 α - nuolydžio kampas;
w - (laiptų) plotis;
p - nuolydžio linija;
t - pakopos plotis;
c - prošvaisa.

20.4. Laiptų laisvasis plotis (w) turi būti ne mažesnis kaip 800 mm. Kai laiptatakis paprastai naudojamas keliems asmenims pereiti arba prasilenkti vienu metu, laisvąjį plotį (w) (žr. 1 pav.) reikia padidinti iki 1000 mm. Kai laiptai naudojami retai, pvz., mažiau nei 30 dienų per metus ir trumpiau nei dvi valandas per parą, laisvąjį plotį (w) galima sumažinti nuo 800 mm iki 600 mm. Jeigu galima erdvė grindų lygyje ribojama dėl vamzdinių, elektros įrangos arba įrengimų konstrukcijos, galima sumažinti iki ne mažiau kaip 500 mm.

20.5. Jeigu yra tik vienas tiesus laiptatakis, lipimo aukštis (H) (žr. 1 pav.) negali būti didesnis kaip 4 000 mm.

20.6. Esant daugiau laiptatakių, atskirų laiptų lipimo aukštis (H) negali būti didesnis kaip 3 000 mm ir prieš pereinant į kitą laiptatakį turi būti įrengta laiptų aikštelė. Laiptų aikštelės ilgis turi būti lygus laiptų pločiui arba turi būti už jį didesnis, tačiau ne mažesnis kaip 800 mm.

21. Platformų, perėjimo takų ir laiptų aikštelių apsauginiams turėklams taikomi šie saugos reikalavimai:

21.1. Kai galimo kritimo aukštis yra didesnis kaip 500 mm, turi būti įrengiami apsauginiai turėklai;

21.2. Apsauginiai turėklai turi būti numatyti, kai tarpas tarp platformos ir mašinos konstrukcijos arba sienos yra didesnis kaip 180 mm arba, kai konstrukcijos apsauga nėra lygiavertė apsauginiams turėklams. Turi būti numatyta grindjuostė, jeigu tarpas tarp platformos ir besiribojančios konstrukcijos yra didesnis kaip 20 mm;

21.3. Mažiausias apsauginių turėklų aukštis turi būti 1100 mm;

21.4. Apsauginiai turėklai turi turėti bent vieną tarpinę siją. Tarpas tarp rankinio turėklo ir tarpinės sijos, lygiai kaip ir tarp tarpinės sijos ir grindjuostės, neturi būti didesnis kaip 500 mm;

21.5. Grindjuostė su ne mažesne kaip 100 mm atbraila turi būti nutolusi ne daugiau kaip 12 mm nuo vaikščiojimo plokštumos ir platformos krašto, taip pat ir nuo laiptų aikštelės krašto.

21.6. Kai reikia pereiti per apsauginį turėklą, turi būti naudojami užsiveriantieji vartai. Vartai turi turėti rankinį turėklą ir tarpinę siją tame pačiame lygyje, kaip ir apsauginiuose turėkluose juos pratęsus;

21.7. Bet kokie vartai turi būti užsiveriantys ir turi būti suprojektuoti taip, kad atsidarytų į platformos ar grindų pusę ir būtų užsivėrę dar iki galutinio sustojimo, kad neatstumtų nuo jų naudotojo ir neleistų jam nukristi per angą. Vartų apkrova turi būti vertinama taip pat, kaip ir apsauginių turėklų;

21.8. Rankinio turėklo galai turi būti suprojektuoti taip, kad nebūtų jokios sužalojimo rizikos, kurią galėtų sukelti aštrios rankinių turėklų briaunos arba užkliuvę darbuotojo drabužiai.

22. Laiptų ir laiptinių kopėčių apsauginiams turėklams taikomi šie saugos reikalavimai:

22.1. Laiptai turi turėti du rankinius turėklus. Laiptų rankiniai turėklai turi būti ištisiniai su tarpine siją;

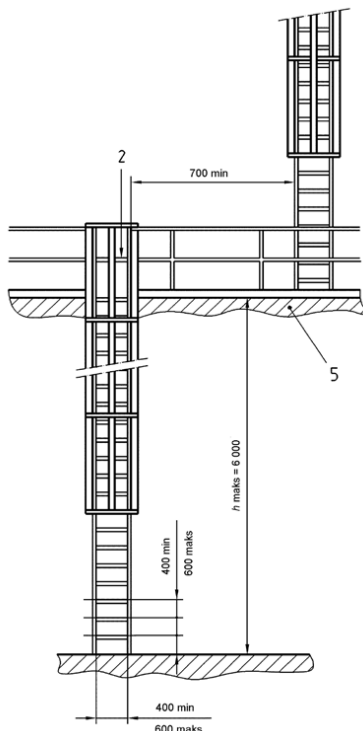
22.2. Kai laiptai yra greta sienos arba kokios nors kitos vientisos konstrukcijos ir laiptų plotis mažesnis nei 1 200 mm, galima naudoti vieną rankinį turėklą, įrengiamą toje pusėje, kuri priešingu atveju būtų neapsaugoma, su sąlyga, kad bet koks tarpas tarp laiptų ir sienos arba konstrukcijos nebus didesnis kaip 120 mm.

22.3. Vertikalūs laiptų rankinio turėklo aukštis turi būti nuo 900 mm iki 1 000 mm virš pakopos iškyšos laiptatakyje ir turi būti mažiausiai 1100 mm virš laiptų aikštelės ėjimo plokštumos.

VIII SKRIUS

REIKALAVIMAI STACIONARIOSIOMS KOPĖČIOMS

23. Stacionariųjų kopėčių naudotojų apsaugai nuo kritimo iš aukščio turi būti įrengti apsauginiai narveliai (žr. 2 pav.).



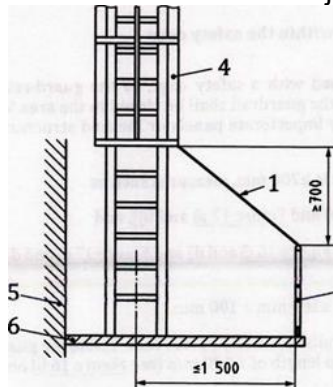
2 pav. Kopėčių su apsauginiu narveliu vaizdas iš priekio (2 – varteliai, 5 – tarpinė aikštelė)

24. Žemiausio apsauginio narvelio lanko aukštis virš apatinės įlipimo zonos turi būti nuo 2200 mm iki 3000 mm. Po narveliu, pasirinktoje priėjimo pusėje, neturi būti apsauginio narvelio elementų, kurie galėtų trukdyti patekti į priešais kopėčias esančią zoną. Viršutinėje užlipimo zonoje apsauginis narvelis turi siekti viršutinės užlipimo zonos apsauginio turėklo aukštį.

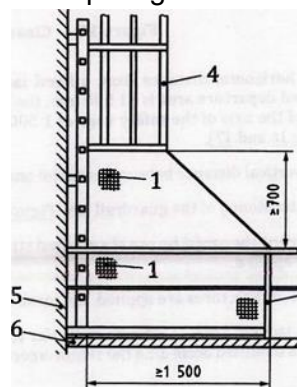
25. Laisvieji atstumai apsauginio narvelio lanko viduje turi būti nuo 650 mm iki 800 mm. Tai vienodai taikytina tiek neapskritiems, tiek ir apskritiems apsauginiams narveliams.

26. Atstumas tarp apsauginio narvelio lankų neturi būti didesnis kaip 1500 mm, o atstumas tarp dviejų narvelio vertikalių stovų neturi būti didesnis kaip 300 mm. Lankai turi būti išdėstyti statmenai narvelio vertikaliems stovams. Apsauginio narvelio vertikalūs stovai turi būti tolygiai išdėstyti ir pritvirtinti prie lankų vidinės dalies.

27. Jei horizontalus atstumas nuo stacionarijų kopėčių su įrengtu apsauginiu narveliu iki pakeltos apatinės įlipimo zonos apsauginio turėklo nėra daugiau kaip 1500 mm, apsauginis turėklas turi būti prailgintas arba narvelio konstrukcija turi būti pratęsta žemyn link apsauginio turėklo (žr. 3 pav.).



Vaizdas iš priekio su prailginimu



Vaizdas iš šono su prailginimu

3 pav. Saugios nūlipimo / užlipimo nuo / ant kopėčių zonos

30. Kopėčios į viršutinio užlipimo zoną gali turėti priekinį arba šoninį išėjimą. Išėjimo angos plotis turi būti nuo 500 mm iki 700 mm.

31. Kad neiškristų iš išėjimo į viršutinio užlipimo zoną angos, angoje turi būti numatyti varteliai. Varteliai turi atitikti šiuos reikalavimus:

31.1. vartelių atidarymo kryptis neturi būti pakraštyje, nuo kurio būtų galima nukristi (į išorę);

31.2. varteliai turi būti suprojektuoti taip, kad būtų lengvai atidaromi;

31.3. varteliai turi užsidaryti automatiškai, pvz., veikiami spyruoklės arba gravitacijos;

31.4. varteliai turi turėti rankinį turėklą ir tarpinę siją.

32. Apatinio įlipimo ir viršutinio užlipimo zonos, taip pat ir tarpinės aikštelės turi atitikti standarto LST EN ISO 14122-2 reikalavimus.

33. Kai to reikia dėl techninių priežasčių, aikštelė gali turėti angą, kuria pasinaudojus būtų galima prieiti prie žemiau aikštelės esančių kopėčių (ir nueiti nuo jų). Apsagai nuo pavojaus iškristi per tokią angą turi būti numatytos savaime užsidarančios liuko durelės arba apsauginiai turėklai kartu su varteliais.

34. Liuko durelės neturi atsidaryti žemyn. Jos turi judėti į viršų arba horizontaliai, turi būti lengvai atidaromos rankomis ir uždaromos be didelių darbuotojo pastangų, pvz., naudojant spyruokles ar hidraulinės priemones.

35. Vieta šalia liuko, turi būti paženklinta gerai matomoje vietoje 4 pav. nurodytu įspėjamuoju ženklu.



4 pav. Įspėjamasis ženklas

36. Paprastai, jei stacionariųjų kopėčių lipimo aukštis yra didesnis kaip 6000 mm, kopėčiose turi būti įrengta viena ar daugiau tarpinių aikštelių.

IX SKYRIUS

REIKALAVIMAI NUOLATINIŲ PATEKIMO Į DARBO VIETAS AUKŠTYJE PRIEMONIŲ APŽIŪRAI

37. **Apžiūros metu būtina patikrinti:**

37.1. Darbinių platformų, perėjimo takų ir aikštelių grindų klojinių techninę būklę (vizualiai patikrinti, ar nėra atitrūkęs klojinių tvirtinimas, ar grindų klojinys nėra deformuotas, ar jame nėra skylių bei nelinguoja jo paviršius);

37.2. Apsauginių turėklų techninę būklę, ar nėra atitrūkę, sulūžę turėklai, ar jie nėra deformuoti, sulankstyti;

37.3. Patikrinti laiptus ir laiptų pakopų techninę būklę (ar nėra atitrūkę, sulankstyti, sulaužyti).

X SKYRIUS
REIKALAVIMAI NENAUDOJAMOMS IR (AR) PAŽEISTOMS NUOLATINĖMS PATEKIMO Į
DARBO VIETAS AUKŠTYJE PRIEMONĖMS

38. Siekiant apsaugoti darbuotojus nuo rizikos, kylančios naudojant nenaudojamas ir (ar) pažeistas nuolatinės patekimo į darbo vietas aukštyje priemones, prie tokių patekimo vietų (laiptų, kopėčių ir kt.) turi būti įrengtos fizinės priemonės, neleidžiančios patekti ir naudoti šių priemonių (pvz., tvirti aptvėrimai, pertvaros, grandinės ar kitos lygiavertės blokavimo priemonės). Visos tokios patekimo vietos turi būti paženklintos draudžiamuoju ženklu „Patekti draudžiama“. Ženklas turi būti aiškiai matomas iš prieigos vietos ir įrengtas akių lygyje ties patekimo vieta.



PATEKTI DRAUDŽIAMA

5 pav. Draudžiamasis ženklas

XI SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

39. Už šios Instrukcijos periodinės peržiūros ir atnaujinimo organizavimą, kai tai reikalinga, atsakingas Bendrovės kokybės, aplinkosaugos ir saugos darbe direktorius.

Parengė
Darbuotojų saugos reglamentavimo vadovas